

פרשת וישלח

מעשה אבות סימן לבנים – שיטת הרמב"ן

This week, we will examine the famous doctrine of "Ma'aseh Avot Siman Lebanim." This meta-historical theory has been applied by many commentators throughout Sefer Bereshit, however, it is in this Parsha that the Ramban truly "goes to town" with this theory.

רמב"ן בראשית פרק לב

(ד) נכתבה הפרשה הזאת להודיע כי הציל הקב"ה את עבדו וגאלו מיד חזק ממנו, וישלח מלאך ויצילהו. ולמדנו עוד שהוא לא בטח בצדקתו והשתדל בהצלה בכל יכלתו. **ויש בה עוד רמז לדורות כי כל אשר אירע לאבינו עם עשו אחיו יארע לנו תמיד עם בני עשו, וראוי לנו לאחז בדרכו של צדיק שנזמין עצמנו לשלשת הדברים שהזמין הוא את עצמו, לתפלה ולדורון ולהצלה בדרך מלחמה, לברוח ולהנצל, וכבר ראו רבותינו הרמז הזה מן הפרשה הזאת כאשר אזכיר (להלן לב ט, לג טו):**

אל עשו אחיו ארצה שעיר - בעבור היות נגב ארץ ישראל על ידי אדום ואביו יושב בארץ הנגב, יש לו לעבור דרך אדום או קרוב משם, על כן פחד אולי ישמע עשו והקדים לשלוח אליו מלאכים לארצו. וכבר תפסוהו החכמים על זה. אמרו בבראשית רבה (עה ג) מחזיק באזני כלב וגו' (משלי כו יז). אמר לו הקב"ה, לדרכו היה מהלך והיית משלח אצלו ואומר לו כה אמר עבדך יעקב:

ועל דעתי גם זה ירמוז כי אנחנו התחלנו נפילתנו ביד אדום, כי מלכי בית שני באו בברית עם הרומיים (ספר החשמונאים א ח) ומהם שבאו ברומה (כך כותב רבינו בויקרא כו טז), והיא היתה סבת נפילתם בידם, וזה מוזכר בדברי רבותינו ומפורסם בספרים (יוסיפון פרק סה):

" This Parsha is written to tell us that everything which befell our father (Yaakov) with his brother Esav will occur to us repeatedly in our relations with the children of Esav. [Rome and the entire Christian world are seen as heirs to the title "Edom" and thus Esav's children.] We should teach ourselves to be prepared to act according to the three-pronged strategy that Yaakov adopted: Prayer, diplomacy and saving ourselves from war- by fleeing and escape."

" Rav Huna said, 'Someone who meddles with a problem which is not his is like a person who grabs a dog by the ears'. God said to Yaakov: 'Esav was busy with his own business. Why did you dispatch a delegation to him?'"

"In my opinion, this detail alludes to the fact that WE WERE THE CAUSE OF OUR OWN DOWNFALL by the hands of the Rome. In the Second Temple period, the Hasmonean kings made a treaty with Rome and some of their representatives even went to Rome and in the end, this was the first step of our falling into their hands."

רמב"ן בראשית פרק לב

(ט) והיה המחנה הנשאר לפליטה - על דרך הפשט אמר זה באולי, כי אמר אולי ינצל המחנה האחד, כי בהכותו האחד יברחו האחרים, או תשוב חמתו, או תבא להם הצלה מאת השם. וכן אמרו בבראשית רבה (עו ג) למדתך תורה דרך ארץ לא יניח אדם כל ממונו בזוית אחת: ורש"י כתב, והיה המחנה הנשאר לפליטה, על כרחו כי אלחם עמו, התקין עצמו לשלשה דברים, לתפלה ולדורון ולמלחמה. וראיתי במדרש (קה"ר ט יח) מה עשה, זיינם מבפנים והלבישם בגדים לבנים מבחוץ, והתקין עצמו לשלשה דברים. וכן עיקר. והכונה בזה, כי יעקב יודע שאין זרעו כלו נופל ביד עשו, אם כן ינצל המחנה האחד על כל פנים:

וגם זה ירמוז שלא יגזרו עלינו בני עשו למחות את שמנו, אבל יעשו רעות עם קצתנו בקצת הארצות שלהם, מלך אחד מהם גוזר בארצו על ממונו או על גופנו, ומלך אחר מרחם במקומו ומציל הפלטים. וכך אמר בבראשית רבה (עו ג) אם יבא עשו אל המחנה האחת והכהו, אלו אחינו שבדרום, והיה המחנה הנשאר לפלטה, אלו אחינו שבגולה. ראו כי גם לדורות תרמוז זאת הפרשה:

"This too is an allusion: Esav may make plans and decrees which aim at destroying our name completely but he will succeed in harming only a section of our people in certain lands. A ruler in one land will make laws and edicts against Jewish property and Jewish lives and a leader in another land will have compassion in his country and will save the remnant.... See that this detail also alludes to future events."

רמב"ן בראשית פרק לב

(כו) וירא כי לא יכל לו - מלאכיו גבורי כח עושי דברו, ועל כן לא יכול לו המלאך להזיקו, כי לא הורשה רק במה שעשה עמו להקע כף ירכו. ואמרו בבראשית רבה (עז ג) נגע בכל הצדיקים שעתידין להיות ממנו, זה דורו של שמד. והענין כי המאורע כלו רמז לדורותיו שיהיה דור בזרעו של יעקב יתגבר עשו עליהם עד שיהיה קרוב לקעקע ביצתו, והיה זה דור אחד בימי חכמי המשנה כדור של רבי יהודה בן בבא וחבריו, כמו שאמרו (שהש"ר ב ז) אמר רבי חייא בר אבא אם יאמר לי אדם תן נפשך על קדושת שמו של הקב"ה אני נותן ובלבד שיהרגוני מיד, אבל בדורו של שמד איני יכול לסבול, ומה היו עושים בדורו של שמד, היו מביאין כדוריות של ברזל ומלבנין אותן באור ונותנין אותן תחת שיחיהן ומשיאין נפשותיהן מהן. ויש דורות אחרים שעשו עמנו כזה ויותר רע מזה, והכל סבלנו ועבר עלינו, כמו שרמז ויבא יעקב שלם:

" The whole episode represents future history. That there would come a time when the descendants of Esav would overcome Yaakov, to the brink of absolute annihilation. This happened during the days of the Mishna in the generation of Judah ben Baba and his colleagues. At that time R. Hiyya bar Abba pronounced 'If a man will say to me , give your life for the name of God', I will give it; but on condition that he will put me to death immediately. A time of torture and forced conversion I could not bear.' What did they do in such times (of forced conversions)? They would bring white hot iron balls and place them under the armpits and drive their souls from them. There were other generations who did such things and worse than this but we endured all and it passed us by, as is intimated by the text : 'And Yaakov came to Shalem' (33:18) (Shalem means whole or perfect) - Yaakov emerged intact."

This is the way that Prof Hayim Yerushalmi articulates this method of looking at history (See Zakhor pg.36)

"On the whole, medieval Jewish chronicles tend to assimilate events to old and established conceptual frameworks. Persecution and suffering are, after all, the result of the condition of being in exile, and exile itself is the bitter fruit of ancient sins. It is important to realize that there is also no real desire to find novelty in passing events. Quite to the contrary, there is a pronounced tendency to subsume even major new events to familiar archetypes, for even the most terrible events are somehow less terrifying when viewed within old patterns rather than in their bewildering specificity. Thus the latest oppressor is Haman, and the court Jew who tries to avoid disaster is Mordecai, Christendom is "Edom" or "Esau," and Islam is "Ishmael." Geographical names are blithely lifted from the Bible and affixed to

*places the Bible never knew, and so Spain is "Sefarad," France is "Zarefat," Germany is "Ashkenaz."*¹⁴ *The essential contours of the relations between Jews and gentiles have been delineated long ago in rabbinic Aggadah, and there is little or no interest in the history of contemporary gentile nations."*

Why should the past become a paradigm for future events?
Why not just see history unrolling on a long linear timeline?
What is the basis of this mode of thinking?

The groundwork for the Ramban's thesis here is articulated in parashat Lech Lecha:

רמב"ן בראשית פרק יב פסוק ו

(ו) ויעבר אברם בארץ עד מקום שכם - **אומר לך כלל תבין אותו בכל הפרשיות הבאות בענין אברהם יצחק ויעקב, והוא ענין גדול, הזכירוהו רבותינו בדרך קצרה, ואמרו (תנחומא ט) כל מה שאירע לאבות סימן לבנים, ולכן יאריכו הכתובים בספור המסעות וחפירת הבארות ושאר המקרים, ויחשוב החושב בהם כאלו הם דברים מיותרים אין בהם תועלת, וכולם באים ללמד על העתיד, כי כאשר יבוא המקרה לנביא משלשת האבות יתבונן ממנו הדבר הנגזר לבא לזרעו:**

“ I will tell you a rule to be applied throughout the parshiot of Avraham Yitzchak and Yaakov. The Rabbis stated this rule as “everything that happened to the fathers is a sign for the children”. The Torah tells stories, at length, about journeying or well digging and the like. You might think that these are meaningless detail but in reality they all tell us something about the future. WHEN AN EVENT OCCURS TO ONE OF THE PROPHETS WHO ARE OUR FOREFATHERS, HE WILL KNOW THAT IT WILL BE DECREED TO HIS DESCENDENTS IN SOME FORM.... AND THE EVENT WILL TAKE PLACE NO MATTER WHAT.”

ודע כי כל גזירת עירין כאשר תצא מכח גזירה אל פועל דמיון, תהיה הגזרה מתקיימת על כל פנים. ולכן יעשו הנביאים מעשה בנבואות כמאמר ירמיהו שצוה לברוך והיה ככלותך לקרוא את דברי הספר הזה תקשור עליו אבן והשלכתו אל תוך פרת ואמרת ככה תשקע בבל וגו' (ירמיה נא סג טד). וכן ענין אלישע בהניחו זרועו על הקשת (מ"ב יג טז - יז), ויאמר אלישע ירה ויור ויאמר חץ תשועה לה' וחץ תשועה בארם. ונאמר שם (פסוק יט) ויקצוף עליו איש האלהים ויאמר להכות חמש או שש פעמים אז הכית את ארם עד כלה ועתה שלש פעמים תכה את ארם: